

Τὸ πιστοποιητικὸν κοινωνικῶν φρονημάτων ἦτο κατὰ νόμον ὑποχρεωτικὸν δικαιολογητικὸν διὰ τὴν πρόσληψιν εἰς οἰανδήποτε δημοσίαν θέσιν, καὶ τὴν κατωτάτην, κλητῆρος ἢ καθαριστρίας. Ἐξεδίδετο δὲ κατ' αἴτησιν τοῦ ἐνδιαφερομένου ἀπὸ τὴν ἀστυνομικὴν ἀρχὴν τοῦ τόπου κατοικίας ἢ διαμονῆς του. Αὐτὴ συνέλεγε τὰς πληροφορίας τῆς ἀπὸ κάθε πηγῆν. Ἐσχημάτιζε τὴν γνώμην τῆς περὶ τῶν κοινωνικῶν φρονημάτων τοῦ αἰτοῦντος, τὴν ὁποίαν καὶ διεβίβαζεν ἐγγράφως πρὸς τὴν δημοσίαν ἀρχὴν, θέσιν τῆς ὁποίας διεκδικοῦσεν ὁ αἰτῶν. Ἐὰν ἡ ἀστυνομικὴ ἀρχὴ ἀπεφαίνετο ἀρνητικῶς, ὅτι δηλαδὴ ἐπρόκειτο περὶ προσώπου κομμουνιστικῶν ἀρχῶν, ὁ αἰτῶν αὐτὸς ἀπεκλείετο τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας. Ἐκτὸς ἐλαχίστων περιπτώσεων δημοσίων καταδόσεων περὶ ἐπιμέμπτων κοινωνικῶν φρονημάτων τινός, ἢ πηγῆ τῶν σχετικῶν πληροφοριῶν, τὰς ὁποίας συνεκέντρωνεν ἡ ἀστυνομικὴ ἀρχὴ περὶ αὐτοῦ, παρέμενεν εὐλόγως μυστικὴ, ἐπομένως ἡ βασιμότης των ἀνεξέλεγκτος. Ἡ μυστικότης ἀπολύτως ἐνδεικνυομένη, διὰ νὰ μὴ γίνεται ἡ μὴ τήρησις αὐτῆς καὶ ἡ φανέρωσις τοῦ κάθε πληροφοριοδότητος πρόξενος διαμάχης μεταξὺ πολιτῶν, ἐκ τῶν πραγμάτων ὠδηγοῦσε καὶ εἰς ἀδίκους χαρακτηρισμοὺς καὶ παρανόμους ἔτσι ἀποκλεισμοὺς ἀπὸ δημοσίας κρατικὰς θέσεις. Αὐτὸ ἦτο ἀναπόφευκτον, διότι ἡ ἀδιάβλητος ἐφαρμογὴ τοῦ μέτρου τοῦ πιστοποιητικοῦ κοινωνικῶν φρονημάτων ἐκ τῶν πραγμάτων, λόγῳ τοῦ ἀνθρωπίνου παραγόντος καὶ τῶν τότε περιστάσεων, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐξασφαλισθῇ.

Καὶ σχετικῶς ἄς σημειώσω, ὅτι παρόμοιος ἄδικος ἀποκλεισμὸς ἔγινε καὶ εἰς βάρος μέλους τῆς πατρικῆς μου οἰκογενείας, καὶ μάλιστα αὐτεπαγγέλτως κατὰ τὴν στρά-

τευσίῳ του, δηλαδὴ χωρὶς ἀνάγκη ἀιτήσεως πρὸς ἔκδοσιν πιστοποιητικοῦ κοινωνικῶν φρονημάτων, ὁ ἐξῆς : Ὁ κατὰ τέσσαρα χρόνια μεγαλύτερός μου ἀδελφός (Ιωάννης), εἰσαχθεὶς τὸ 1943 μὲ εἰσαγωγικὰς ἐξετάσεις εἰς τὸ τμήμα Μαθηματικῶν τῆς Φυσικομαθηματικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, φοιτητῆς ἐπιμελῆς καὶ διακρινόμενος, διήνυε τὸ τέταρτον, τελευταῖον, ἔτος σπουδῶν του, ὅταν κατ' Ὀκτώβριον 1946 ἡ Κυβέρνησις, ἐξ αἰτίας τῆς κομμουνιστικῆς ἀνταρσίας, εἶχεν ἀναστείλει τὰς ἀναβολὰς στρατεύσεως λόγῳ σπουδῶν. Καλῶς πράττουσα, διότι, ὅταν τὸ ἔθνος ἠγωνίζετο τὸν ὑπὲρ ὅλων ἀγῶνα, δὲν ἐπετρέπετο νὰ ὑπάρχουν ἐξαιρούμενοι ἀπὸ τὴν στρατεύσιν. Ἔτσι ἐπεστρατεύθη καὶ ὁ ἀδελφός μου, μετὰ δὲ τὴν βασικὴν ἐκπαίδευσιν ἐπελέγη ὡς ἀπλοῦς στρατιώτης τυφεκιοφόρος καὶ ἐνετάχθη εἰς τὸ 573 τάγμα πεζικοῦ. Τὸ γεγονός ἦτο περιεργον, διότι τότε οἱ πανεπιστημιακοὶ ἐπιπέδου στρατεύσιμοι ἦσαν ἐλάχιστοι ἐν σχέσει πρὸς τοὺς λοιπούς, καὶ κατὰ κανόνα ὅλοι ἐπελέγοντο ὡς ἔφεδροι ἀξιωματικοί, μάλιστα δὲ λόγῳ ἐλλείψεων καὶ ἀρκετοὶ τελειόφοιτοι μόνον ἐξαταξίου Γυμνασίου ἐγίνοντο ἔφεδροι ἀξιωματικοί. Εἰς τὴν ἐπιλογὴν αὐτὴν ὡς ἀπλοῦ τυφεκιοφόρου τοῦ τεταρτοετοῦς φοιτητοῦ Μαθηματικῶν ἀδελφοῦ μου δὲν ἔδωσε σημασίαν οὔτε αὐτός, οὔτε ὁ πατέρας μας, ὁ ὁποῖος τότε ὑπηρετοῦσεν ὡς Διοικητῆς Χωροφυλακῆς Ξάνθης, καὶ ὁ ὁποῖος, σημειωτέον, ὡς φιλόνομος καὶ λάτρης τῶν πατρίων, μᾶς νουθετοῦσεν, ὅτι ἔπρεπε νὰ ὑπηρετοῦμεν εὐχαρίστως, ὅπου μᾶς ἔτασεν ἡ Πατρίς. Τὸ μυστήριον ὅμως τῆς ἐπιλογῆς ἐλύθη, ὅταν ὁ ἀδελφός μου, ἀπασχολούμενος, λόγῳ τοῦ μορφωτικοῦ τοῦ ἐπιπέδου, εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ τάγματος, δρῶντος εἰς ἐμπόλεμον ζώνην (τὴν ἄμυναν τῆς Φλωρίνης, τὸ Καρπενήσιον, εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ ὁποῖου μάλιστα ἀπὸ τοὺς στασιαστὰς

καὶ συμμετέσχε τὸ τάγμα του, κλπ.), ἤρχετο καθημερινῶς καὶ εἰς κάθε στιγμὴν εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν Διοικητὴν καὶ τοὺς ἀξιωματικούς του, οἱ ὅποιοι φυσικὰ καὶ ἐστάθμιζαν τὰς ἰδέας καὶ τὴν συμπεριφορὰν του. Ὅποτε μίαν ἡμέραν ὁ ἀξιωματικὸς πληροφοριῶν (Α2) τοῦ τάγματος ἠρώτησε τὸν ἀδελφόν μου, διατί, αὐτὸς ὁ τόσον φιλόνομος καὶ φιλόπατρις εἶναι χαρακτηρισμένος ὡς ἀριστερός ! Ὁ ἀδελφός μου φυσικὰ κατεπλάγη, διότι ὄχι μόνον ἀριστερὸς δὲν ἦτο, ἀλλὰ καὶ ὡς ἐθνικόφρων συμμετεῖχε καὶ ἐνεργῶς εἰς ἐθνικὰς πρωτοβουλίας· ὅπως εἰς τὴν ἴδρυσιν καὶ τὰς δραστηριότητας τῆς Μ.Ε.Ε.Φ. (*Μορφωτικῆς Ἐνώσεως Ἐθνικοφρόνων Φοιτητῶν*), εἰς τὸ *Τμῆμα Μαθητῶν καὶ Ἀποφοίτων* τῆς ὁποίας εἶχα τότε καὶ ἐγὼ ὡς μαθητῆς Γυμνασίου μετὰσχει· ἡ Μ.Ε.Ε.Φ. αὐτὴ εἶχε συσταθῆ πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς, ἐπιδιωκούσης, μὲ παραπλανητικὰ πάντοτε συνθήματα, τὴν κυριαρχίαν, κομμουνιστικῆς *Ε.Π.Ο.Ν. Πανεπιστημίου*. Συνεστήθη δὲ μὲ τὴν ἠθικὴν συνδρομὴν τοῦ ἀειμνήστου *Γεωργίου Μόδη*, - φιλοπάτριδος ἀγωνιστοῦ ἤδη ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος, ἐκ *Μοναστηρίου (Νοτιοσλαβίας)* καταγομένου, διατελέσαντος δὲ καὶ πρὸ τοῦ 1936, ὅπως καὶ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, βουλευτοῦ Φλωρίνης καὶ Ὑπουργοῦ τοῦ κόμματος τῶν Φιλελευθέρων, ἤδη καὶ Κυβερνήσεως τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου. Ὁ Μόδης αὐτὸς εἶχεν ὀρισθῆ τὸ 1944 εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν ὡς Ὑπουργὸς *Γενικὸς Διοικητῆς Κεντρικῆς Μακεδονίας* τῆς κυβερνήσεως τῆς ἀναιμακτοῦ ἀπελευθερώσεως τοῦ *Γεωργίου Παπανδρέου*.

Ἀργότερα, μετὰ τὴν ἀποστράτευσιν τοῦ ἀδελφοῦ μου, διεπιστώθη, ὅτι τὰς ψευδεῖς περὶ αὐτοῦ ὡς δῆθεν ἀριστεροῦ πληροφορίας εἶχε δώσει εἰς τὴν ἐπιτόπιον ἀρχὴν, τὸ ἀρμόδιον, λόγῳ τῆς εἰς τὴν περιφέρειάν του κατοικίας

μας, 10^{ov} Αστυνομικόν Τμήμα Θεσσαλονίκης, ή μνηστή του Διοικητοῦ του, τῆς οποίας ή γειτονική μας οίκογένεια δὲν διατελοῦσεν εἰς ἀγαθὰς σχέσεις με τὴν ιδικήν μας, λόγω ἀρνήσεως τοῦ πατέρα μας νὰ ἱκανοποιήσῃ παράνομον αἴτημά της, νὰ ψευδομαρτυρήσῃ εἰς ποινικὸν δικαστήριον πρὸς χάριν της ! Ἡ ἄρνησις ἐκείνη ἐπληρώθη με τὴν ψευδῆ κατάδοσιν, ὅτι ὁ ἀδελφός μου ἦτο, δῆθεν, ἀριστερός ! Καὶ ή ἀνεξέλεγκτος διαβολή εὔρισκεν ἐκ τῶν τότε περιστάσεων ἔδαφος εὐκόλου ἀναπτύξεως, αὐτὸ τοῦ χαρακτηρισμοῦ τοῦ ἄλλου ὡς ἀριστεροῦ.

11.- Ὁ φόβος τῆς ἀνυποστάτου διαβολῆς.

Ἐτσι ἀκριβῶς κυλοῦσεν ή κοινωνική ζωή τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, με διάχυτον τὸν φόβον τοῦ καθενὸς μὴ πέσῃ θῦμα ἀνυποστάτου διαβολῆς ἀπὸ φθόνον ἢ πρὸς ἐκδίκησιν. Καὶ οἱ πάντες ἐπρόσεχαν, ἐνστερνιζόμενοι τὴν ἀποφθεγματικὴν σοφίαν τῶν προγόνων μας, τὴν ἐκφραζομένην με τὴν παραίνεσιν "φοβοῦ τὰς διαβολὰς κὰν ψευδεῖς ὦσιν". Καὶ συνεβούλευαν καὶ τοὺς ἄλλους νὰ προσέχουν ! Ἀκόμη καὶ ἐπὶ ἀσχέτων πραγμάτων ! Σχετικὴ ἐπὶ τοῦ τελευταίου αὐτοῦ καὶ ή ἀκόλουθος προσωπικὴ ἐμπειρία :

Εἰς τὸ Ἀγρίνιον, ὅπου ὑπηρετοῦσα ὡς Πρωτοδίκης ἀπὸ τὸ 1959, ὁ περιπεριοῦχος τῆς κεντρικῆς πλατείας, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἠγόραζα καθημερινῶς δύο ἀθηναϊκὰς ἐφημερίδας, - δύο διὰ νὰ μὴ γίνωνται ἀντιληπτὰ καὶ σχολιάζονται τὰ πολιτικά μου φρονήματα, - μίαν φιλοκυβερνητικὴν καὶ μίαν τῆς ἐθνικόφρονος ἀντιπολιτεύσεως, ἐφρόντιζε νὰ μοῦ τὰς παραδίδῃ διπλωμένας, με ἐμφανῆ ἐξωτερικῶς πάντοτε τὴν φιλοκυβερνητικὴν. Ὅποτε μίαν ἡμέραν τὸν ἠρώτησα ἀδιαφόρως, διατὶ τὸ κάνει αὐτό, καὶ ἔλαβα τὴν ἀπροσδόκητον ἀπάντησιν "διὰ νὰ μὴ ἐκτίθεσθε" ! Κάτι τὸ νοσηρὸν ἐχαρα-

κτῆριζεν ἢ βεβαιότης αὐτῆ τοῦ περιπτειοῦχου, ἀπλοῦ ἀνθρώπου τοῦ λαοῦ, ἢ συνοψιζομένη εἰς τὴν κοινὴν ἀντίληψιν, ὅτι ... ὁ ἀναγνώστης μὴ κυβερνητικῆς ἐφημερίδος ἐκτίθεται ! ... Ἀναμφισβητήτως καλλιεργηθεῖσαν περὶ τούτου διὰ συμπεριφορᾶς κρατικῶν ὀργάνων.

12.- Ψυχολογικὸς καταναγκασμὸς μὲ τὴν ἀπαίτησιν ἐπανειλημμένως δηλώσεων νομιμοφροσύνης.

Σχετικῶς, πλὴν τῆς ἀναγκαιότητος λευκοῦ πιστοποιητικοῦ κοινωνικῶν φρονημάτων, ὑπῆρχε καὶ ἄλλο μέτρον ψυχολογικοῦ καταναγκασμοῦ τῶν ὑπηρετούντων εἰς τὸ δημοσίας ὑπηρεσίας. Ὅλοι κατὰ τὴν πρόσληψίν μας εἶχομεν ὑπογράψει ἔντυπον *Δήλωσιν*, μὲ συμπλήρωσιν κενῶν ἔναντι συγκεκριμένων ἐρωτημάτων, περὶ τῶν στοιχείων ταυτότητός μας, τοῦ τόπου καὶ τῆς διευθύνσεως κατοικίας ἢ διαμονῆς μας, σημερινῆς, ὡς καὶ ὄλων τῶν προηγουμένων, συμμετοχῆς μας ἢ ὄχι εἰς κατονομαζομένας ἀνατρεπτικὰς ὀργανώσεις, τῆς γνώμης μας περὶ αὐτῶν καὶ ἔαν τὰς ἀποκηρύσσομεν ἢ ὄχι. Τὴν ἰδίαν δὲ *Δήλωσιν* ἐκαλεῖτο νὰ ὑπογράψῃ ἐκ νέου ὁ μετατιθέμενος, συνεπεῖα προαγωγῆς ἢ δι' ἄλλον λόγον, καλούμενος ὑπὸ τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς τῆς νέας θέσεώς του. Ὁ ψυχολογικὸς ἐν προκειμένῳ καταναγκασμὸς συνίστατο εἰς τὴν δημιουργίαν αἰσθήματος περιῖπου ἀναιτίως, ὄχι διὰ συγκεκριμένην πρᾶξιν, διωκομένου, μὲ τὴν ὑποχρέωσιν ἐπαναλήψεως ὑπὸ τοῦ ὑπαλλήλου, δηλώσεως τῶν ἰδίων πραγμάτων εἰς κάθε μεταβολὴν τόπου ὑπηρεσίας του. Ἐπρόκειτο κατὰ βάσιν περὶ προσωπικοῦ ἐξευτελισμοῦ.

Τέτοιος ἀπεπειράθη καὶ εἰς βάρος μου, ὅταν τὸ 1959 ἀπὸ Πάρεδρος Πρωτοδικῶν Θεσσαλονίκης ἔγινε Πρωτο-

δίκης και έτοποθετήθην εις τὸ Πρωτοδικεῖον Ἀγρινίου. Κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς ἐκεῖ παραμονῆς μου ἐπαρουσιάσθη εις τὸ Πρωτοδικεῖον ὁ Μοίραρχος Διοικητῆς τοῦ Τμήματος Ἀσφαλείας Ἀγρινίου καὶ μοῦ ἔδωσε πρὸς συμπλήρωσιν καὶ ὑπογραφήν μίαν τοιαύτην Δήλωσιν. Ἄλλοι συνάδελφοι παρέμεναν ἀδιάφοροι εις τοιαύτην ἐνόχλησιν, μάλιστα κάποιος φιλοσκώμων παρετήρησε “δὲν βαρύνεσαι, δὲν εἶναι τίποτε σοβαρό, ὑπογράφουμε τὴν Δήλωσιν, ὅπως στὰ βαπτίσια ὁ ἀνάδοχος, ἀπαντῶν εις σχετικὴν ὑπόδειξιν τοῦ ἱερέως “ἀποτάξω τὴν σατανᾶν”, ψελλίζει (ὑποτίθεται διὰ λογαριασμὸν τοῦ βαπτιζομένου) “ἀπεταξάμην”! Εὐρηματικὴ ἡ σύγκρισις, οἱ περισσότεροι δὲν ἔδιδαν σημασίαν. Ἀλλὰ δὲν τοὺς ἐμιμήθην. Ἐπέστρεψα ἀμέσως τὴν Δήλωσιν εις τὸν προσκομίσαντα Μοίραρχον, μὲ ἐμφανῆ δυσαρέσκειαν, λέγων, ὅτι προσβάλλει τὴν ἀξιοπρέπειάν μου, νὰ καλοῦμαι εις ἐπανάληψιν ἤδη δηλωθέντων. Ὁ συνομιλητῆς μου, προφανῶς ἀσυνήθης εις τοιαύτην ἀντιμετώπισιν, ἀπῆλθε κατηφής. Φυσικὰ δὲν γνωρίζω, ἐὰν τὸ “στοιχεῖον” τῆς προκειμένης “ἀπειθείας” μου προσετέθη ἀπὸ τὸν “εὐσυνείδητον” ἀστυνομικὸν εις τὸν περὶ ἐμοῦ ἀστυνομικὸν φάκελον... Πάντως τὴν ἐποχὴν ἐκείνην οἱ δίδοντες “ἀφορμὴν” ἐφακελώνοντο !..

13.- Ἐπιλεκτικὴ ὑπὸ ἀστυνομικῶν ἀρχῶν καταμήνυσις αὐτεπαγγέλτως διωκομένων ἐγκλημάτων. Προσωπικὴ μαρτυρία.

Ἄλλος τρόπος ἐπιλεκτικῆς εις βάρος πολιτῶν διακρίσεως ἦτο ἡ μεθόδευσις ὑπὸ τῆς ἀστυνομικῆς ἀρχῆς, εις περιπτώσεις αὐτεπαγγέλτως διωκομένων ἐγκλημάτων (κακουργημάτων, πλημμελημάτων, πταισμάτων), καταμηνύσεως μόνον ἀριστερῶν, πράγματι ἢ ἀπλῶς χαρακτηριζομένων ὡς τοιούτων. Ἡ δὲ εἰσαγγελικὴ ἀρχή, μόνη ἀρμοδία